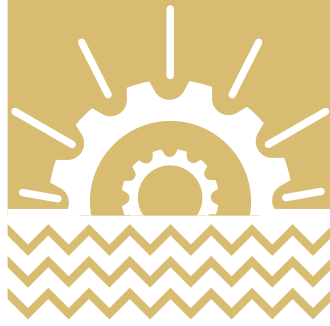

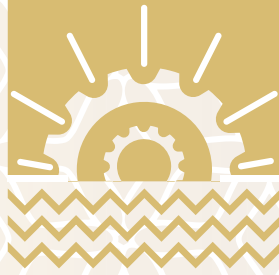
KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI

TURİZM
EKONOMİ
ÇALIŞTAYI

Ulusal Eylem Planı
2023

TURİZM EKONOMİ ÇALIŞTAYI

Değerli Halkım,

Kıbrıs Türk halkı var olduğundan bugüne kadar milli mücadele dönemi de dahil olmak üzere her zaman aile yapısına, çocuklarına, çocuklarının eğitimine büyük önem vermiştir. Bugünlere gelmemizdeki en önemli etkenlerden birisi sağlam aile yapımızdır.

Fedakar bir yapı içerisinde bulunan Kıbrıs Türk ailelerinin kültür, gelenek ve göreneklerini ileriki nesillere taşımak, bu yapıyı yeni çağda da korumak bizlerin başlıca görevidir. Değerli eşim Sibel Tatar'ın öncülüğünde ve Sosyal Destek Komitemizin yoğun çalışmaları neticesinde gerçekleştirilen Aile Çalıştayı'nın eylem planı bizler için büyük önem taşımaktadır. Aile yapılarımızın korunması ve güçlenmesine yönelik, eylem planı çerçevesinde atılması gereken her adımın takipçisi olacağımızın altını çizmek isterim.

Sonuç odaklı yapılan tüm sosyal projelerimiz gibi bu projemizde de emeği geçen Cumhurbaşkanlığı Sosyal Destek Komitesi Başkan ve üyelerine, raporun oluşmasında büyük emeği bulunan eğitimcilerimize, Milli Eğitim Bakanlığına, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na, ilgili dairelerimize, tüm katılan sivil toplum örgütleri temsilcilerine ve bir birinden değerli katılımcılar ile emeği geçen tüm Cumhurbaşkanlığı personeline teşekkür eder, toplumsal çalışmalarımızın büyük bir istek ve enerji ile devam edeceğini belirtirim.

Ersin TATAR

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Cumhurbaşkanı

Aile toplumun temelidir. Aile bir bireyin ilk eğitimi aldığı yanı sıra, doğruyu gördüğü, öğrendiği bir kurumdur. Şartsız sevginin olduğu, bireyin kişilik kazanmasında rol oynayan, en doğru bilgilerin verilmesini istediğimiz kaliteli ilginin yaşanabileceği ortamdır aile. Sağlam bir birey sağlam ve güçlü bir toplum demektir. Ailenin korunması hakkı çocuğun haklarının korunması ile doğrudan bağlantılıdır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi başlangıç bölümünde “Ailenin toplumun temel birimi olduğunu ve tüm üyelerinin ve özellikle çocukların gelişmeleri ve esenlikleri için doğal ortam oluşturduğu ifade edilmiştir.” Çocuğun kişiliğinin tam ve uyumlu olarak gelişebilmesi için mutluluk, sevgi ve anlayış havası içinde bir aile ortamında yetişmesi gerektiği kabul edilmiştir.

Evlenmek de boşanmak da hukuki bir hak. Boşanmaya karar vermiş bireyler hukuki yardım sağlanması nasıl insan hakları konusu

ve devletin sorumluluğunda ise aynı şekilde evliliğin devamını mümkün kılacak tedbirlerin alınmasına da devlet tarafından destek verilmesi gereklidir. Aynı şekilde boşanma sürecinde de çocukların zarar görmemesi için hukukçu ve psikologlardan oluşan bir destek devlet tarafından sağlanmalıdır.

Bu düşünceler ve ortaya çıkan ihtiyaçlar sebebi ile Aile Çalıştayı yapmaya karar verdik. 4 ay boyunca ilgili kurumlar ile yaptığımız toplantılar sonucunda 17-18 Şubat'ta ilgili kurum ve kuruluşların, sivil örgütlerin, bireylerin, ailelerin ve akademisyenlerin katılımı ile yaklaşık 30 kurum ve kuruluş ile 200'e yakın kişinin katılımıyla KKTC'nin 1. Aile Çalıştayı'nı yaptık. Detaylarını kitapçığımızda bulacağımız Ulusal Aile Eylem Planı 7 farklı masamızdan çıkan raporların 2 farklı üniversiteden 2 akademisyen tarafından tek tek incelenip, tek bir Nihai Rapor haline getirilmiştir. Bu çalıştayda ortaya çıkan sonuçların ülkemizdeki ailelerimize, aile ile ilgili kurum, kuruluşlara ve araştırmacılara önemli katkılar sağlayacağı kesindir. Ulusal Aile Eylem Planı 2022-2025 olmak üzere 3 yıllık bir uygulama dönemini kapsamaktadır. Belirlenen hedefler doğrultusunda yapılacak olan faaliyetlerin uygulama süreleri hem yıllar ile hem de kısa vadeli olarak belirlenmiştir. Ulusal Aile Eylem Planı'nın uygulanmasını 6 aylık dönemler halinde düzenleyeceğimiz izleme ve değerlendirme toplantıları vasıtasıyla takip edeceğiz.

1. Aile Çalıştayı'nı hayata geçirmemize katkı koyan öncesindeki toplantılara ve çalıştaya katılan Akademik Moderatör Prof. Dr. Sibel Dinçyürek'e, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na, Milli Eğitim Bakanlığı'na, Cumhurbaşkanlığı Sosyal Destek Komitesi'ne, Cumhurbaşkanlığı Danışmanlarına, Çalıştayın sponsoru Vakıflar İdaresine ve çalıştayda bulunan tüm moderatör ve raportörlere, tüm katılımcılara ve Ulusal Aile Eylem Planı Raporunu hazırlayan hocalarımız Prof. Dr. Ahmet Güneşli ve Doç. Dr. Yeliz Akıntuğ'a Kıbrıs Türk Halkı ve şahsım adına teşekkür ederim.

Sibel TATAR

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Cumhurbaşkanı Eşi

PLANLAMA VE MODERASYON

DR. SİNAN İBİŞ

---

14 EYLÜL 2022

İÇİNDEKİLER

---

1. Kıbrıs'ın Potansiyeli
2. Kıbrıs'ın Aşması Gereken Güçlükler
3. Kıbrıs Ne Yapmalı?
4. Sonuç

Kıbrıs'ın **Potansiyeli**

Ülkenin Önemli Gelir Alanları

Turizm

1,6
Milyar USD gelir

Hedef

3 Milyon Turist

Eğitim

103,000
öğrenci

Hedef

150,000 Öğrenci

Gümrük

3
Milyar USD

Tarım

100
Milyon USD

Narenciye, süt ürünleri, enginar, nar... Hedef; Güçlü ürünlerde daha katma değerli satış

Turizm,
ülkenin cari açığıının
%50'sini karşıılıyor.

“Turizmin lokomotif rolü var. Diğer sektörleri de çekiyor ve geliştiriyor. İnşaat sektörünü de büyütüyor. Nitelikli istihdam çekiyor, rehber, şoför vs. diğer işgücünü de beraberinde büyütüyor. Yüksek öğrenim kurumları da önemli bir lokomotif haline gelmeye başlamış durumda.”

Turizmde

Kıbrıs

- Güvenli bir ülke, suç vakaları çok düşük.
- Henüz az keşfedilmiş bir lke.
- İklimi güzel, uzun dönemli turizme elverişli.
- Zengin bir mutfak kültürü var.
- Kıbrıs halkının karakteristiği turizme elverişli. Misafirperverlik, sakinlik çok kültürlülük ve bireysel özgürlüklere saygı bir arada.
- Aşırı gelişmiş bir ülke değil ve halen otantikliğini koruyor
- Çok farklı alternatif turizm imkanlarını bir arada sunuyor. Endemik bitkileri, kuş gözlemi fırsatları ve sualtı zenginlikleri ile eko turizm imkanları.

Ayrıca

- Kıyı Ticareti Anlaşması sayesinde Türkiye'ye ihracatta vergi ödenmemesi söz konusudur. Kıbrıs, üretiminin %70'ini Türkiye'ye satmakta ve bu esnada sadece nakliye maliyetine katlanmaktadır. Bu önemli bir fırsattır.
- Avrupa Birlięi'nin bazı hibe ve desteklerinden faydalanabilmektedir.

Kıbrıs'ın Aşması Gereken **Güçlükler**

Kıbrıs'ın Potansiyelini Hayata Geçirmek İçin
Bazı Temel İhtiyaçları Var...

Kesintisiz ve
erişilebilir
enerji

İmalat sanayii, turizm
ve diğer sektörler
ucuz, güvenilir enerji
kaynaklarının (elektrik ve
doğal gaz) varlığına...

Ulaşım

Ada içindeki ulaşım
şartlarının ve ulaşımın
erişilebilirliğinin (toplu
taşıma vb) iyileştirilmesine...

Destekleyici
sektörlerin
gelişmesi

Girdi maliyetleri kontrol
edilerek başta tarım ve imalat
sektörü olmak üzere dışa
bağımlılığı azaltacak ve turizm
gelirinin ülkede kalmasına
imkan verecek şekilde
üretimin artırılmasına...

Temizlik

Kentsel temizliğin, atık
yönetimin tavizsiz şekilde
yapılmasına, gürültü ve ışık
kirliliği de dahil olmak üzere
kirliliğin her türünün
engellenmesine ihtiyaç
duyuyor.

Kıbrıs'ın Potansiyelini Hayata Geçirmekte Göz Önünde Bulundurulması Gereken Konular

Çevresel Sürdürülebilirlik

“Beton turizmi ile büyümek yerine çevreye saygılı turizmin geliştirilmesi”

Misafir Deneyimi

“Dijital kanallardan ve sosyal medyadan faydalanılarak misafir deneyiminin yönetilmesi”

İnsan Kaynağına Yatırım

“Gerek turizm, gerekse imalat sanayiinin gelişimi için nitelikli insan kaynağının yaratılması”

Ekonomik ve Siyasi İstikrar

“İhracat potansiyelinin siyasi ve diplomatik olarak geliştirilmesi”

İmalat Kabiliyetini Geliştirmek

“Sıfırdan marka yaratmak yerine Kıbrıs patatesi, Hellim gibi doğal marka olmuş ürünlerin imalatının ön plana çıkarılması”

Turizm Master Planı

Turizmde öncelikle Kıbrıs'ın turiste "vaadinin" yani sunduğu değerin tanımlanması gerekmektedir. Tüm plan bunun üzerine inşa edilecektir. Kıbrıs'ı diğer Akdeniz destinasyonlarından ayıracak unsurlar netleştirilmeli ve bunları ön plana çıkaracak bir tanıtım planı yapılmalıdır.

Kıbrıs'ın Yol Haritasında Olması Gerekenler 1/6

- İyi kurgulanmış, diğer sektörlerle bağlantıları kurulmuş, entegre bir turizm master planı geliştirilmelidir.
- Ülkenin turizm cazibe merkezlerinin envanteri yoktur ve çıkarılmalıdır.
- Master plan, toplu turizm yerine kaliteyi ön plana çıkaran turizm aktivitelerini içermelidir.
- Turist başına geliri mutlaka yükseltmek, 1000 USD'nin üzerine çıkarmak, nitelikli ve katma değerli turist çekilmesine yönelik planların yapılması kritiktir.
- Turizmde değer önerisinin netleştirilmesi önceliklidir.
- Engellilere yönelik düzenlemelerin ve uyarlamaların yapılmasıyla turizm ve yüksek öğrenimde engellilerin de katılımının artırılması gerekmektedir.
- Yaşlı bakım turizminin planlanması gerekmektedir. Bu konunun ekstra yatırım gerektirdiği göz önünde bulundurulmalıdır.
- Ülke çapında turizm bilincinin artırılması, ülkenin insanının da ülkeyi tanıması esastır.
- Turizm tesislerinin tamamında temizlik konusuna önem verilmesi gerekmektedir. Tuvaletlerden denizlerin kirletilmesine geniş bir yelpazede temizliğin sağlanması turizmin olmazsa olmazıdır.
- Turizmde girdilerin ithal olmaktan ziyade ülkede üretilmesinin sağlanması ve bu şekilde cari açığın azaltılmasına dikkat edilmelidir.

Ulaşım Planı

Kesintisiz, erişebilir, ucuz ulaşım olmazsa olmazdır.

Kıbrıs'ın Yol Haritasında Olması Gerekenler **2/6**

- Ulaşım sorunu mutlaka çözülmeli, toplu taşıma ve diğer alternatifler geliştirilerek ada içindeki ulaşımın kolay ve erişilebilir olması sağlanmalıdır.
- Ulaşımda, rakipsiz olduğu için çok pahalı olan taksilere alternatiflerin geliştirilmesi gereklidir.
- Turizm envanteri ile uyumlu bir şekilde ulaşım planı (hangi cazibe merkezlerine ulaşım sağlanması gerek sorunu göz önünde bulundurularak) geliştirilmelidir.
- Gazimagosa'daki yük limanının yat limanına dönüşümü değerlendirilmelidir. İlaveten, yat limanı yapılması konusu genel olarak planlanmalıdır.

Sürdürülebilir ve doğru yatırımların desteklenmesi gereklidir.

Kıbrıs'ın Yol Haritasında Olması Gerekenler **3/6**

- Genel olarak yatırımların artırılmasını teminen finansman maliyetleri ve finansmana erişimin kolaylaştırılması istenmektedir.
- Kamunun denetleme fonksiyonu ile yatırımların kalite ve devamlılığının sağlanması gereklidir.
- Yatırımcıların çekilmesini teminen mevzuattaki çeşitli alanlardaki boşlukların giderilmesi gerekmektedir. Mevzuatın tamamlanması ve ülkenin istikrarlı bir yatırım ortamı olarak konumlanması gerekmektedir.
- Doğru yatırımların, özellikle ülkenin kapasitesi ile uyumlu, verimli, sürdürülebilir yatırımların teşvik edilmesi esastır.

Reklam ve Tanıtımın Geliştirilmesi

Doğru reklam ve tanıtım için mutlaka turizm master planı ile uyumlu hareket edilmeli ve hangi segmentteki turiste hangi vaadin sunulacağı netleştirilerek tanıtım yapılmalıdır.

Kıbrıs'ın Yol Haritasında Olması Gerekenler **4/6**

- Kıbrıs'ın turizm vaadini iyi anlatmaya ve kaliteli turisti çekmek üzere ilham vermeye, çok iyi tanıtımaya ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda;
  - Veriye dayalı, turizm stratejisi ile uyumlu, detaylı bir tanıtım planı yapılması,
  - >Dijital kanalların iyi kullanılması,
  - Tanıtımı yönetecek ve koordine edecek bir ekip kurulması gerekmektedir.
- Kıbrıs üniversitelerindeki yabancı öğrencilerin turizm elçisi olarak konumlanması faydalı olacaktır.

İnsan Kaynağı Geliştirme

Hem imalat sanayii, hem de turizm için nitelikli iş gücü anahtar niteliğindedir.

Kıbrıs'ın Yol Haritasında Olması Gerekenler **5/6**

- Nitelikli iş gücü, ara eleman ihtiyacını karşılayacak planların yapılması, başta Milli Eğitim Bakanlığı olmak üzere insan kaynağı geliştirmek üzere uzun vadeli programın yapılması gerekmektedir.

Katma Değeri Yüksek Sektörlerin Geliştirilmesi

İlerleyen dönemler için planlanabilir.

- Teknoloji alanında gelişmelerin tetiklenmesi gerekmektedir.
- Kıbrıs, tercih edilen bir “uzaktan çalışma merkezi” olabilir.
- Kıbrıs’tan dünyaya dijital hizmetler verilebilir.

Küçük (butik) İşletmelerin Geliştirilmesi

Küçük işletmelerin yaşatılması turizm için kritiktir.

Kıbrıs'ın Yol Haritasında Olması Gerekenler **6/6**

- Küçük (butik) işletmelerin,
  - Finansman,
  - Yetkinlik ve kabiliyetler,

açılardan geliştirilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir.

- Yeni işletmeler açmak yerine halihazırda %45 olan mevcut otel doluluk kapasitesini artırmak gerekmektedir.

Kaynak Yönetimi

Ülkenin kaynaklarının sürdürülebilirliği her şeyin önünde gelmelidir.

- Ülkenin taşıma kapasitesi gözetilerek planlama yapılması gerekmektedir. Enerji, su, toprak ve diğer kaynakların verimliliği ön plana çıkarılmalı.
- Ülke kaynaklarının verimli kullanılması kritiktir. Tarım ürünlerinin satılmayıp dökülmesinden enerji verimliliğine geniş bir yelpazede verimlilik imkanlarının tamamının hayata geçirilmesi.
- Ülke madenciliğinin (bakır) çevresel sürdürülebilirlik gözetilerek geliştirilmesi değerlendirilmelidir.

Sonuç

Kıbrıs,
yüksek potansiyelini çok iyi planlayarak
ve gerekli altyapı yatırımlarını yaparak
hayata geçirebilir...

Sırasıyla atılması gereken adımlar:

1

Entegre Master Planlarla Yola Çıkmak

Detaylı, bütünsel, veriye dayalı bir turizm master planı

Turizm planı ile entegre ulaşım master planı

Mutlaka tüm planların merkezine kaynak verimliliğinin oturtulması

2

Altyapı yatırımlarını iyi planlayarak gerçekleştirmek

Erişilebilir, güvenilir enerji

Erişilebilir, ucuz ulaşım

Tavizsiz temizlik ve atık yönetimi

3

İnsan Kaynağını Geliştirmek

Nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi

İyi eğitilmiş ara elemanların yetiştirilmesi

4

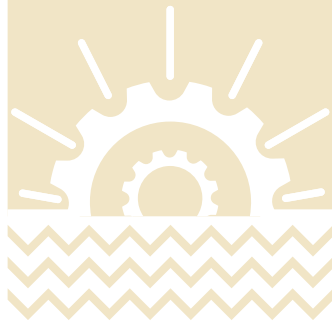
Yatırımları Kolaylaştırmak

Doğru, sürdürülebilir yatırımlara teşvik

Butik işletmeleri korumak

Yerli imalat kabiliyetini artırmak

TURİZM
EKONOMİ
ÇALIŞTAYI

KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI